

יציאת שבת
5:21

כנית שבת
4:17

מיכאל יצחק מלך ואברהם פולדמן ה"ד

שנה שלושים וחמש, ג'יליאן מס' 13

פרשת שמוט, טבת תשע"ד

ג'יליאן זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

הכל על

"וכל הבית תפיהון"

על הנאמר בפרשנו (א, כב): "ויצו פרעה לכל-עמו לאמר: כל-פניהם פיהונה פשלייבתו, וכל-הבט תפיהון", שואל המדרש רבבה (פרשה א, פיסקה יח): "וכל הבית תפיהון - מה צריך לפרעה לקיים הנקבות?" שאלה זו, מדוע מוסיף התורה את המילים "וכל הבית תפיהון", מתבקשת לאור העובדה, כי התורה אינה מוסיפה מילאים מיותרות (אף אם פרעה אמרן). אשר על כן, משמעו, שכים שהחלק הראשון של הפסוק "כל-פניהם פיהונה פשלייבתו" - הינו גזירה נוראה על העם היהודי, כך גם חלקו השני של הפסוק המתיחס לבנות - הינו חלק מהגוזירה עצמה.

בפירוש מהרץ"ז על המדרש, מסביר: "אמיר (פרעה) יתקיינו, שבני עמו יחוו אותו לטובותם". ואכן המדרשעונה: "אלא כך היו אומרים: נמיית הזקרים ונניקה הנקבות לנשיים, לפי שהיו המצרים שטופי זימה".

הרבי מליבאויטש מתיחס (באיורו על התורה) לתוספת המילים "וכל הבית תפיהון": "עליכם, אנשי מצרים, להחיות שארית הפליטה ביחסים שלפי מושגי מצרים. אותן המצרים שניצטו להמית את גופם של ילדי ישואל בהשלכותם ליואר, נצטו להמית את נשותם של ילדי הפליטה הנותרת, על ידי חינוכם והטעמутם באורה חיים מצריי".

בכיוורו זה, הוא מסביר, כי חלק בלתי נפרד מגוזרת פרעה היה, לא רק להשמיד את גופם של היהודים אלא גם השתלט על תרבותם של אלו שלא הגיעו גופנית.

אנו רואים מאבק תרבותי זה עוד בשחר ימיו של העם היהודי, בהצהרותיו של בן לפני יעקב (בראשית לא, מג): "הבנות בנותי והבנינים בני". בן מנסה לנכס את הילדים ולומר: הילדים הם "שלילי", אך, צריכים הם להחיות באורה חיים חמפניין אותו ואת סביבת החיים שלו.

אלא, שנבואת בלעם - שהיא ממזעאו של בן עצמו (סנהדרון קה, א) - עולה מנגד וסתורת את דבריו, באומרו (במדבר כג, ט): "מראש צרים אראננו ומגבאות אשכנז...", ובמדרשו רבה (שם, פרשה כ, פיסקה יט) מובא, ש"צרים" מושב על האבות הקדושים ו"גבאות" לאמונות הקדשות. בלעם עצמו מצהיר, כי ה"בעלויות" על הילדים היהודים ואורה חייהם, מבוסעת על דרכו של "ישראל סבא", דרך האבות והאמות הקדושים.

עלינו - ההורים והמחנכים שבדרכו - להזכיר בעובדה, כי יילדיינו אכן נקעריהם בין התרבות המצרית, הפרסונית, לבין התרבות היהודית. הם נלחמים על הזהות שלהם וنمנים בין נסיוונות יום יומיים על גיבוש אורחות החיים שלהם. אך בהצהרותו של בלעם בנובאותו, הוא עצמו מצהיר כלפי פשען אפקא - ילדי העם היהודי מושרשים בקדושה, זאת מஹותם ומקור מחדבתם!

כל מה שמוסטל עליינו, ההורים והמחנכים, זה רק לסיעע بعد הדור הצער, לגנות את מה שכבר טמון בהם, להיות הם עצם באמת. לזמן להם ו"להחיותם" בחיי אור של תורה ומצוות, אהבת ויראת ה', ובעזרת ה' נעשה ונצליח!

ר' אמר רוץ

מערכת "שיה" וכולל "יד ברודמן" משתתפים באבליה של משפט ברקוביץ' שייחו
ובאבלו של רב הכלול - הרב מאיר ברקוביץ' שליט'א, על פטירת אחיו יצחק ז"ל
"המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבל ציון וירושלים ולא תוסיפו לדבכה עד"

ג'יליאן זה מוקדש לע"ג ר' יצחק ב"ר עזרא הכהן ברקוביץ' ז"ל
במלאת השבעה, נלב"ע ט' בטבת תשע"ד
תנצבה

על גדולי ישראל / נפתלי עורי

הרמב"ם

"ممשה עד משה לא קם כמו משה"
יום פטירתו כ' בטבת, ד' תתק"ז

הרמב"ם - רבו משה בן מימון - נולד בקורדוובה אשר בספרד, בשנת ד' תתק"ה, לאביו הדין רבוי מימון. למד תורה מפי אביו הדין. לאחר שמשפחהו נאלצה לעזוב את קורדוובה, בגלל רדיפות המוסלמים, נדף יחד עם משפחתו מארך תשע שנים ובשנת ד' תתק"ז - בהיותו בן 22 שנה הגיע לעיר פאס שבמרוקו, שם החל בכתיבת פירושו למשניות.

בשנת ד' תתק"ה, נאלצה המשפחה לעזוב את פאס והגיעה למצרים. בכך שמונה שנים, היה סמוך על שולחן אחיו והוא פנו לעסוק בתורה ולכתיבת ספרים. בתקופה זו, סיים את כתיבת פירוש המשניות. כאשר נפטר אחיו והשארו אחיו אלמנה ויתומים, נפל על הפרנסת על הרמב"ם.

הרמב"ם סרב להתרפנס מהרבנות והפנה לעסוק ברפואה וישראל-דרך ובשנת ד' תתק"ה, אותה למד מאביו. עד מהרה התפרנס כרופא מומחה וישראל-דרך ובשנת ד' תתק"ה - בהיותו בן 50 שנה - התמנה לרופאו האישי של פשולקן. הרופאים המוסלמים שהתקנאו בו, ניסו להכשילו ואך כתבו עליו מכתב שיטנה לשולקן, אך הרמב"ם בנוועם הליכוטיו ובחכמתו חנקה - הצליח להתגבר על כל שונאיו. באחד המקרים סיפרו לשולקן שהרמב"ם מנסה להרעליו. הדבר נבדק ונמצא שקר. השולקן מסר את המלשין בדיי הרמב"ם שיחרץ את דינו באמרו, שדעתו יש להרוג את האיש. הרמב"ם לקח את האיש, דיבר על לבו והמלשין החל לדבר טוב על הרמב"ם על שהצליל את חייו. כאשר השולקן שאל את הרמב"ם, מדוע לא הריג את האיש? השיב הרמב"ם: הרי הוא חטא בלשונו, אך יש לכוורת את לשונו, אלא שלשונו עתה אינה הלשון שהיתה לו, שהרי הייתה לו לשון רעה ועתה יש לו לשון טובה ולכך אי אפשר לבצע את הדבר.

באותה תקופה, כתוב הרמב"ם את חיבורו הגadol "משנה תורה" ב - י"ד חלקיים, שנקרו על כן גם בשם "היד החזקה". הרמב"ם מספר על אותה תקופה, שהוא היה מכתיב את ההלכות בשכיבת, כיורו שלא היה לו כח, אחרי שכל היום היה עסוק ברפואה ורק בלילה יכול היה להתפנות לעסוק בתורה. אחת מפעולותיו של הרמב"ם הייתה השתדלותו אצל השולקן - צלאח א דין שיתיר ליהודים לחזור ולהתיישב בירושלים, דבר שנאסר עליהם משך שנים רבים.

הרמב"ם כתוב אגדות רבות לקהילות היהודים בארץ השונות. מהמשמעות שבאגורוטו: "אגרת השמד" ו"אגרת תימן", בהן עוזד את היהודים לשומר על דתם. בכלל מפעלו הגדול זכה בכינוי "הנשר הגדול".

הרמב"ם נפטר במצרים והובא לקבורה בארץ ישראל, בעיר טבריה. זכותו תנגן עליינו.

כואבים ודואבים על הסתלקותו הפתאומית של חברנו היקר,
איש החינוך, ר' יצחק ברקוביץ' הכהן ז"ל,
אשר דאג באהבה אמיתי ובמסירות רבה לחינוך ילדי ישראל.
שולחים תנוחומים לאשתו היקרה, לילדיים ולכל בני המשפחה שיחיו.
משפחת ישיבת בני"ע הדורים

לקוראים: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: רבו אברהם פום, משה רוט, נפתלי עורי, יהודה מליק
העריכה בסיע עברי כלול "יד ברודמן" ללימודיו הוראה ודיניות, בית ספריא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרם באינטראט: www.pirsuma.com/siach
הדף: דפוס שער רחובות טל. 08-9475106

לעשות זאת – "כִּי מִתּוֹ כָּל הַאֲנָשִׁים פָּמְבָקִים אֶת
גַּפְשֵׁךְ" (שם, פסוק יט).

משה יצא לדרך, והקב"ה שוב מותגלה אליו ואומר לו מה לומר לפראה: "כִּי בְּכִי ?שְׂעִירָאֵל. נִאמֵּר אֶלְיךָ, שְׁלַח אֶת בְּנֵי וַיְעַבְּדֵי וְתַקְרְאֵן לְשָׁלוֹחַ, הַנָּה אֲנָכִי הָרָג אֶת בְּנֵךְ בְּכָנֹעַ" (שם, פסוקים כב-כג). אי אפשר להעתלם מהסתמכות בין הפסוקים האלה, בהם מכנה הקב"ה את ישראל – "בְּנֵי בְּכָנֹעַ", לבון הפישה עם משה במלון, בה הוא מבקש לחמית את בנו בכוורו וראה: תרגום יונתן לפסוקים כג-כד, במירוח על רקע העובדה, שהדיבור על "מכת בכוורת" נאמר לפראה הרבה אחריו פגישתו הראשונה עם משה.

על כן נראה, שבאמצעות סיפור המלון, הקב"ה גורם למשה לא רק להבין את השילוחות, אלא גם להרגיש אותה. "בְּנֵי בְּכָנֹעַ" אומר ה' למשה, זה הספר. "בְּנֵי בְּכָנֹעַ" משועבד לפראה במקומות, ואני שולח אותך עת בשביל להציג אותך, בדיקת כמה שציפורה הצילה את בנק.

הדרישה מפראה היא – "שְׁלַח אֶת בְּנֵי וַיְעַבְּדֵי". ככלומר, לא מספיק לך לצאת לחופשי, צריך גם להסיר את קעלה ולהיכנס לעבודת ה'. אמנים לגבי הבן, ציפורה היא ואת שקלתו את העניין ומירה לה מולא את בנה ולהסיר ערךתו, אך הדברים חיללו גם אל משה. כשם שבעו של היה בסכונה וرك הטורף קעלה הצלחה אותו, אך בנו בכוורו של ה' זוקק בדחיפתו לנאהו ולהסרת הקעלה, וצריך לשילוחו הנאמנים של ה' שייעזרו לו לעשות זאת.

איתו וייס

"מתורתם"

וַיַּפְגַּשְׁהוּ בְּדָרְךָ בְּמַלְוָן

כאשר יוצא משה ממקום בחורה למצרים, הפסוקים מספרים בchnerה לא למורי מפורשת, על אריווד דרמטי שהתרחש במקום הלינה שלהם: "וַיַּפְגַּשְׁהוּ הָרָג אֶת בְּנֵי בְּכָנֹעַ" (ד, כד). בפשטות, הכוונה היא למשה, אכן, אפשר גם להבן, שהכוונה היא בבן עצמו. מהמש הסיפור אנו מבינים, שהסיבה לכך שליליות.

ושאותו הבן טרם נימול. קשה להניח, שככל מתרתו של הספר הזה היא, למד את חшибות ברית המילה. המקומות של הספרabol שבו יוצא משה לשילוחות חייו, והדרמטיות שאופפת אותו, מצביעים על כך שהקב"ה רצה להבהיר למשה קספר ממשמעתי, דווקא כאן.

וזה לא סוד, שהוא רצה להיות השילוח לאجلם את ישראל והעדיף שימושו אחר יקיבלאו התפקיד (שם, פסוק יג). אולם, דווקא ענותנותו מלמודת, עד כמה הוא התאים לכך. ואך עלי פון, לקראת סוף הי"יכוח" בין ה' למשה, חרחה אף י' במשה (שם, פסוק יז), והקב"ה הוא שברורים בדים, שיוכב באהארמן ווס... רצוי לשימוש לב כתוב). ואז ניתן לומר, שיוכב התכוונה לומר, שהנה משה ניצל מזריקה ממשית ליאור, כגירות פרעה, והואesimal קשחתה" אותו משם, הциלה אותו בכך ששמה אותו בפטו... (ראה עוד הסבירים שם ב"ידעת מקרא", שתמיד כדי לעין בו...).

ושיתה אותו מהיאור! אלא, ניתן לתרץ ולומר, שאולי הייתה התيبة בתוך שלילת קטנה, או בז', כפי שמקובל שהיה בחוץ נהר גדור, שעלה על גודתו וסוג ומושאי שלילויות.

וכך אמר בעל "דעת מקרא" על השם "משה" (ב, י): "וַיֹּוֹשֵׁב אָמָרִים, כי החם 'משה' הוא בעיקרו שם קבאיות ופירושו: 'יבן אֶחָד' או 'יבן האורי' וכו'. וול כל פנים, מדרשו – כי מן המים קישתחו – מוקב על הצורה העברית 'משה'...". אס כן, זהו "מדרש שמות" כמו שיש למקומות רבים בתורה: "בָּאָר שְׁבָעַ", "בָּאָר לְפִי רְאֵל" ועוד, גם לשמות אדם ש"מדרש שמות", כמו שעשו אלה ורחל ועוד. וב"דעת מקרא" מובאת דעה של פרשים וסופים, הסבירים, שאთ השם תננה אם הילד, שבעצם גדול אלה בבית עד שנגמל מהיינקה ולא כפי שברורים בדים, שיוכב באהארמן ווס... רצוי לשימוש לב כתוב). ואז ניתן לומר, שיוכב התכוונה לומר, שהנה משה ניצל מזריקה ממשית ליאור, כגירות המפורש: "ונפנד בז פרעה לזרץ על פיאר, גערתיך הילכת אל יד פיאר" (שם, פסוק ת). ובהמשך הפסוק, שוב: "וַיַּתְאַזֵּב שְׁבָעַ פָּסוֹף, וַתָּשַׁלַּח אֶת אֶקְתָּה וְתַקְהָפָה". ואמנם, בהמשך נאמר: "וַיַּתְקַנֵּא שְׁמוֹ מֹשֶׁה, וַתָּאָמַר: 'כִּי מִן פְּנֵים

מנחםadelstein

צריך לשיטים לב לכתוב

בעבר כתבתי בפינה זו, שימושה רבינו לא היה נסיך מצרי, אלא אסופי, שמשה גם לא היה מגmens, כפי שהוא מושג וזה מופר-כו כתבתתי, שמשה גם לא יכול להיות שהקב"ה ימינה לב-על-בימינו, שהרי לא יכול להיות שהקב"ה ימינה לב-על-מוס. משה היה "קבד פה" (ד, י) שאינו יודע להתנסח כראוי, וניתן להזכיר זאת מכמה וכמה מקורות בתורה. ועוד כתבתתי, שעלי הפשט, המילולית היו מקרים (ראה גם דעה זה בספר של "עזרה ליבובי" – "עינויים בספר שמות"). הנה, פשוט, היו "יחסיות אומות העולם" הראשונות. אגב, בת פרעה גם היא הייתה חסידה כזו, כי הצללה ונידלה תינוק עברי.

אני רוצה עתה להפריך דעתה נוספת הרוחות הציבור:IOC נוכבד לא שמה את התיבה פיאור עצמו, אלא יש לשים לב לכתוב: "וַיַּתְשַׁבֵּס בְּסֻוף עַל שְׁפָת פִּיאָר" (ב, ג). אנו רגילים, שבארצנו אין נהרות גדולים, ואנו בדמיון וראים את משה "שטי" בנהר, כגון: הירדן, או נחל הירקון וכו'. אבל הנילוס הוא נהר אדיר ברוחבו ובעוצמו, והתייה שם הייתה נשחתת, או טובעת, ואיזה הגון זה לשים שם את התיבה?!

ואם התיבה הייתה ביאור, מה טעם היה לעמידת מרים לראות "מה-ישעה לו" (ב, ד)! הרי, כאמור, התיבה הייתה נשחתת מידי מרוחקים. כמו כן, יש לשים לב לכתוב המפורש: "וַיַּנְפַּד בְּזַת פְּרָעָה לְזַרְעָץ עַל פִּיאָר, גַּעֲרַתְּךָ הַלְּכָתָה המפורש אל יד פִּיאָר" (שם, פסוק ת). ובהמשך הפסוק, שוב: "וַיַּתְאַזֵּב שְׁבָעַ פָּסוֹף, וַתָּשַׁלַּח אֶת אֶקְתָּה וְתַקְהָפָה". ואמנם, בהמשך נאמר: "וַיַּתְקַנֵּא שְׁמוֹ מֹשֶׁה, וַתָּאָמַר: 'כִּי מִן פְּנֵים

פינה ההאלכה

קלים חוזרים להיות "מלاكت קבוע" ואסור.
ביבא מספר דוגמאות:

א. גיהוץ – ה"או לציון" (ח, ב, פט"ז, תשובה ט) כתוב, שמותר לגחן בגדים אפילו לצורך שבת, כיון שנחשה כ"מלاكت עראי".

ה"פסק תשובות" (שבת, סיון רנא, העלה 14) סייג, שגיוחן הרבה בגדים או קיפול כביסה, שיש בזה טירחא ושיהוינו לצורך שבת – אסור.

ב. ביבוס – ה"פסק תשובות" (שם) הוסיף מעצמו, שמסתבר גם בגדים בימיו – מותר, כיון שנעשה בקבלה של חילצת כפתור. (אמנם, יש לדון: האם ביום מותר לכבס ביום שישי, שהרי עוזרת תיקן שיש לכבס ביום חמישי, עיין סיון רנא).

ג. תפירות כפתור – הרב ניסים קרלייך ("חוט שניי" – ח, א, פ"ו, סק"ב) כתוב, שגדර "מלاكت קבוע" והוא – כל שקובע עצמו להתעסק באותה המלאכה, וגדר "מלاكت עראי" הוא – שעשיה את המלאכה דרך אגב. לפי זה כתוב, שאפילו תפירת כפתור שלוקחת זמן מועט – נחשה "מלاكت קבוע" ואסור לעשותה שלא לצורך שבת. אמנם, ה"שמירת שבת הכלכתה" (פרק מב, סעיף לחפסק, שזה נחשה כ"מלاكت עראי" ומותר).

ד. השקה שתחית של גינה – ה"שמירת שבת הכלכתה" (שם) מתייר.

ה. משנה ברורה (שם, סק"ד) מעיר, שמלאכה דרך עראי – מותרת אפילו בשכר.

עשית מלאכה בערבי שבתות וימים טובים (ב) למידנו, שאסור לעשות מלאכה בערבי שבתות וימים טובים, לפחות מזמן מנוחה ומאהו מלוכה. יש לבדר איזה מלאכות אסורה ואיזה מותרות.

ה"או זורע" (ח, ב, סיון ג) כתוב, שמה שאסור זה דודוק "מלاكت קבועה", שאסור לקבוע עצמו במלاكت פיע להשתכר בה, מפני שצרכיך לעסוק בצריכי שבת. אבל מלאכה בערמא, שהוא שעה ואינו קובל עצמו עליה" – מותרת, שהרי בית היל אומרים שמותר לשירות דין וסמקנין, או לצד חיה וופות. כן פסק הרמא (סיון רנא, א).

ה"באיור הלכה" (שם, ד"ה אגרת) מדגיש, שהחידוש בדברי ה"או זורע" הוא, שရשות דין וסמקנין או צידת חיה – אסורה בחול המועד כאשר אין צורך קובע עצמו כביני שבת. אולם שבת, שדוקא "מלاكت קבוע" – אסורה בחול המועד כביני שבת, שבדת שמתה שמתה של גינה – אסורה בחול המועד כביני שבת עראי.

ה"משנה ברורה" (שם, סק"ד) מעיר, שמלאכה דרך עראי – מותרת אפילו בכך, אפילו דברים קלג העיר, שאם זה פרנסתו ועסקו בכך, אפילו דברים

"ואלה שמות" – לימודי מקצועות חול על הפסוק (א, א): "ואלה שמות בני ישראל", אומר מדרש תנומה (בלק, סיון כה): "בָּזְכָּרְתִּי יְהִוָּה שְׁמָם, וְלֹא שְׁיוּ לְשׁוֹנָם...". מדברי המדרש עולה, שלא שנייהם, גם במחיל של מתאים ועשר שנות גלות, לא שני מಹמסות שביבדים. של מתרים ועשר שנים גלות, לא שני מוהמסות שביבדים. משימות הדבר היא, שלא רק לא למדדו מחרתות המצרית והוסיפו שביקיהם, אלא שאנף לא המשורות שנמסרו להם מאב לבן.

במהלך השנים, עלה לא פעם השאלה: האם ובאיו תנאים מותר ללמד מקצועות שאין מקצועות תורה מובחקים? בירושלמי (פהא א, טו) מתקיים דין בוניא: "שאלו את רבי יהושע: מהו שילמד אדם את בנו יוניינו אמר להם: לימדו בשעה שאינה לא זומן ולא ליליה, דקתייב לתהנין הארץ ולחזוק האומה, צפנו בו דבר ה' לתהנין הארץ ובחוץ הארץ... כי אי אפשר לישועת ישראל הקודש בארץ הקודש...". כי יוציאו לישועת ישראל שותה אמת צומחות בחצלה, אלא אם כן תהא מעורבת הרכבה יסודית משלני הפלות, כולם, אסור למדוד כמלה ומפני המסתורות". ככלומר, אסור למדוד כמלה הפלוסופית שלה וזאת " מפני המסתורות", ככלומר, החשש שמא יתערבבו מסתורות זרות בתוך המסתורות המקוריות של ישראל. אולם, לצורך אומנות או יותר מכך, כמובן עלי ללימוד התורה – מותר.

בדורות האחראונים, התהדר השוויקו בכל עזוז. בכך התפיסה שיש להשיקו את כל הזמן בלימוד התורה, הלכה והפתחה תנעה ורחבה של שילוב בין לימוד זו בגרמניה, היה הרש"ר הריש זצ"ל, שהקם את תנעת "תורה עם דרך ארץ". תנעה זו נועדה לבלים לבניין האומה, יעשו בידיהם יושם, יודיע תורה.